

TELEVİZYONDA ŞİDDET GÖSTERİMİ: GEORGE GERBNER VE KÜLTİVASYON ANALİZİ ÜZERİNE VIOLENCE IMAGING ON TELEVISION: GEORGE GERBNER AND CULTIVATION ANALYSIS

Büşra KAYA*

Öz

George Gerbner, kitle iletişim araçları ile ilgili yaptığı çalışmalar ve bu alanda literatüre kazandırdığı pek çok kavramın yanı sıra, televizyonda şiddet gösterimi ve sonuçları konusunda yapmış olduğu "Kültürel Göstergeler" adlı çalışmasıyla, iletişim bilimine büyük katkısı olan bir düşünürdür. Böylesine önemli bir düşünür olmasına rağmen, Türkçe'ye kazandırılmış çalışmalarının sayısı oldukça azdır. Bu sebeple, bu çalışmanın konusunu oluşturan detaylar; literatür taraması yapılarak, özellikle Gerbner'in özgün makaleleri üzerinden ele alınacaktır. Çalışma, Gerbner'e göre toplumsal yapının içinde hayati öneme sahip olan 'hikaye anlatım süreci', Kültürel Göstergeler ve ekme kuramının iletişim bilimindeki yeri ve kurama yönelik eleştirilerle sınırlandırılacaktır. Çalışmada, George Gerbner'i daha iyi tanımak, televizyonda şiddet gösterimi ekseninde şekillenen çalışmasını anlamak ve bu çalışmanın bulgularını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Televizyon, şiddet, Kültürel Göstergeler, Ekme Kuramı, Hikaye Anlatımı.

Abstract

George Gerbner is a philosopher who contributed a great deal to the science of communication with his studies on mass media and many concepts he introduced to the literature as well as his work called "Cultural Indicators" focusing on the topic of violence on television and its impacts. Despite being such an important philosopher, many of his works have not been translated into Turkish. Therefore, the details forming the topic of this study will be gathered especially from his original works through a literature survey. The study will be limited to 'storytelling process' which is of vital importance within the social structure as well as the position of Cultural Indicators and the theory of cultivation within the science of communication, and the criticisms directed at the theory. The aim of this study is to better understand George Gerbner, comprehend his work based on violence on television, and present the findings of this study.

Keywords: Television, Violence, Cultural Indicators, Theory Of Cultivation, Storytelling.

1. George Gerbner'in Hayatına Genel Bir Bakış

Elli yılı aşkın akademik ve profesyonel geçmişi olan George Gerbner, 8 Ağustos 1919 tarihinde Macaristan'ın Budapeşte kentinde dünyaya gelmiştir. İlk gençlik yıllarında şiire ve folklore ilgi duyan Gerbner, lise yıllarında ülkesinde gerçekleştirilen bir edebiyat yarışmasında birinci olarak, Macar Edebiyatı ulusal ödülünü kazanmıştır. 1938 yılında Budapeşte Üniversitesine kayıt yaptırmış ancak üniversitedeki ilk akademik yılının sonunda, Nazi Almanyası ile müttefik bir sağ hükümet tarafından Nazi saflarında askere alınmamak için Paris'e kaçmıştır (Gerbner, 2014, 42-43). Üvey abisi Laslo Benedek, Hollywood'da film yönetmeni olarak çalışmaktadır ve Gerbner'in amacı abisinin yanına Amerika'ya gidebilmektir. Ancak Amerikan kotası altındaki Macarların vize listesi 25 yıl için dolu olduğundan, Amerika'ya vize almayı başaramamıştır.

Amerika'ya ulaşabilmek için farklı yollar deneyen Gerbner, Fransız bir yolcu gemisiyle altı aylık turist vizesi almayı başardığı Meksika'ya gitmiştir. Meksika'da geçirdiği altı aylık sürenin sonunda Küba'ya giden Gerbner, Havana'daki Amerikan Konsolosluğu'nda çalışan iyi niyetli bir memur sayesinde, Havana'dan New Orleans'a giden bir gemiyle Amerika'ya geçebilmiştir. Takip eden süreçte Gerbner, Kaliforniya Üniversitesi gazetecilik bölümüne kayıt yaptırmıştır. Buradan mezun olduktan sonra San Francisco Cronicle için muhabirlik ve editörlük yapmaya başlamış, ancak bir aktivist olan Gerbner'e, antifaşist mücadeleye gazetede yazarak dahil olmak yeterli gelmemiştir. 1942 yılında, Amerikan ordusunda yabancılar üzerindeki yasağı kaldırmayı gerektirecek ölçüde asker ihtiyacı olması üzerine, Gerbner ABD Ordusu'na katılmıştır. Amerika'nın Georgia eyaletinde paraşütcü olarak eğitilmiş, Stratejik Komuta Ofisi'ne transfer olmuş ve sonunda kuruluşun Gizli İstihbarat grubuna katılarak İtalya'ya gitmiştir.

Ocak 1945'te Avusturya - Slovenya sınırındaki topraklara paraşütle girmiş ve Avrupa'daki savaşın sonuna kadar direniş güçleriyle birlikte düşman hatlarının arkasında faaliyet göstermiştir. Gerbner, 1992

* İstanbul Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

yılında Kanadalı yazar John Lent ile gerçekleştirdiği bir röportajda (Gerbner, 2014, 48), savaşın bitiminden sonra Ruslardan kaçan ve Avusturya kırsalındaki bir kampta bulunan iki yüz elli bin kişilik bir Macar ordusunu teşhis etmek için görevlendirildiğinden söz etmiştir. Kampta Nazi yanlısı bir politikacı olan Macar Başbakanı, Genelkurmay Başkanı, üst düzey Macar komutanlar ve kabine üyeleri vardır. Böylece, ülkeyi yönettiği dönemde Macaristan'ı terk etmek zorunda kaldığı Başbakan'ı, Genelkurmay Başkanı'nı ve üst düzey komutanları tutuklayıp savaş suçları mahkemesinde yargılanmak üzere Budapeşte'ye götürme görevini de üstlenmiştir (2014, s.49).

Mayıs 1945'te Gerbner, Los Angeles'a geri dönmüş ve kısa bir süre sonra John Muir College'da (şimdiki adı ile Pasadena City College) gazetecilik öğretmek için işe alınmıştır. Öğretmenlik kariyeri başladıktan sonra Gerbner, Güney Kaliforniya Üniversitesi Eğitim Okulunda yüksek lisans eğitimine başlamış ve Haziran 1951'de "Televizyon ve Eğitim" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamlamıştır. Gerbner'ın tezi, bu konuda yazılmış ilk yüksek lisans tezi olmuştur (Çığ, 2004, 4). Bu süreci 1955 yılında almış olduğu doktora derecesi takip etmektedir. "Genel Bir İletişim Kuramına Doğru" başlıklı doktora tezi, Güney Kaliforniya Üniversitesi tarafından 'yazılan en iyi tez' ödülüne layık görülmüştür. Bu tez, Gerbner'ın daha sonra ortaya koyacağı ekme kuramının temellerini de içinde barındırmaktadır.

1960'lı yılların başında Pennsylvania Üniversitesi Annenberg İletişim Okulunda göreve başlamış ve buradaki görevine yirmi beş yıl boyunca dekan olarak devam etmiştir (bunun Amerika'nın ve dünyanın en uzun dekanlık süresi olduğu bilinmektedir). Gerbner, 1967'den bu yana, prime-time televizyon programları üzerine gözlemler ve analizler yapan Kültürel Göstergeler Projesi'nin (Cultural Indicators Project) yaratıcısıdır. İletişim alanının en önemli yayınlarından "Journal of Communication"da uzun yıllar editör olarak çalışmış, dünyanın ilk iletişim ansiklopedisi olan dört ciltlik uluslararası iletişim ansiklopedisinin hazırlanmasında öncülük etmiş ve iletişim araştırmacılarını bir araya getiren bir proje olan "Washington Programı"nı kurmuştur (Çığ, 2004, 5).

Hayatı boyunca, şair, folklor araştırmacısı, gazeteci, akademisyen, asker vb. pek çok rol üstlenen George Gerbner, 23 Aralık 2005 tarihinde, 83 yaşında iken hayata veda etmiştir.

2. Gerbner'in Kültür Tanımı ve Hikayelerin Önemi

George Gerbner'in çalışmalarının püf noktası kültürel bir süreç olarak "hikaye anlatmaya" (storytelling) özel vurgusudur. "Hikâyeleri kim anlatıyor?" isimli makalesine göre, bildiğimiz ya da bildiğimizi düşündüğümüz çoğu şeyi aslında hiç kişisel olarak tecrübe etmemişizdir. Biz duyduğumuz, gördüğümüz ve anlattığımız hikâyelerden oluşan bir dünyada yaşarız (Gerbner, 2001, 5). Bu noktada Gerbner, Lowenthal'ın şu görüşünden yararlanmıştır: "İnsan bir toplum içinde doğar, çabalar, sever, acı çeker ve ölür ama esas önemli olan, insanın bu ortak tecrübelerle nasıl reaksiyon gösterdiğinin tanımlanmasıdır; çünkü bu tecrübelerin neredeyse hepsi toplumsal bir ilişkiye sahiptir" (Gerbner, 2014, 19).

Gerbner, içinde bulunduğumuz dünyayı tanımlayan üç hikaye tarzı olduğundan söz etmektedir. Birincisi; şeylerin *nasıl işlediğine* dair hikayelerdir. Bu tür hikayeler, bizim gerçeklik olarak adlandırdığımız fantezilerimizi çocukluktan itibaren mitsel ve toplumsal olarak inşa eder (Gerbner, 2014, 19). Şeylerin nasıl işlediğini ortaya çıkarır, tüm önemli ama görünmez ilişkileri ve yaşamın gizli dinamiklerini aydınlatır. Peri masalları, romanlar, oyunlar, çizgi romanlar ve karikatürler bu türden hikayelerdendir. Örneğin, Kırmızı Başlıklı Kız'da büyük kötü kalpli kurtların yaşlı kadınları kurban ettiğine ve küçük kızları kandırmasına inanmayabilirsiniz ama burada önemli olan, işlenen cinsiyet rolleri, korku ve güçtür (Gerbner, 1998, 133).

İkinci tür hikâyeler ise, birinci tür hikâyelerdeki fantezilerde oluşan boşlukları olgularla doldurmaktadır. Bunlar, "gerçek" olarak adlandırılan, muhtemelen birbirinden bağımsız olarak algılanabilir bir olaya atıfta bulunan bilgileri aktarmayı amaçlamaktadır. Ancak, işlerin nasıl işlediği ile ilgili ilk hikaye anlatımıyla yaratılan ve yetiştirilen sembolik yapı dışında hiçbir anlam taşımazlar. Bunlar, eskinin 'efsaneleri' ve bugünün 'haberleridir' (Gerbner, 1985, 11).

Bize *ne yapacağımızı* söyleyen üçüncü tür hikâyeler, bizi harekete geçirmektedir. Bunlar, ilk ikisinin birikmiş ve genellikle örtük derslerini perçinleyen hikayelerdir. Bunlar genellikle değerli bir hedef sunmakta ya da bir ihtiyaç ve arzuyu önermektedirler. Bir şeyleri, davranışları ya da yaşam tarzlarını arzu edilen olarak sunarlar, bunları elde etmenin (ya da onlardan kaçmanın) yollarını ve kazanma için ödenecek bedelleri önermektedirler (Gerbner, 1998, 134). Tarih boyunca, dinsel öğüt ya da emir olarak karşımıza çıkan bu tür hikayelerin yerini, günümüzde her gün gördüğümüz ve duyduğumuz reklam mesajları almıştır.

Birbiriyle organik ilişki içinde olan bu üç tarz hikaye hep beraber kültürü oluşturur; efsaneler, masallar, mitoloji, din, eğitim, sanat, bilim, hukuk ve siyaset aracılığıyla ifade edilmekte ve günümüzde televizyon tarafından ambalajlanıp yayılmaktadır (Gerbner, 2014, 20). Gerbner, insanlık için hayati rolü olan hikaye anlatımının zaman içinde önemli değişimlere uğradığını belirtmekte ve televizyonu "elektronik hikaye anlatıcısı" olarak nitelendirmektedir.

3. Çağımızın Hikaye Anlatıcısı: Televizyon

Gerbner, matbaanın icadıyla hikaye anlatımının endüstrileşme sürecinin de başladığını ifade etmektedir. O'na göre, baskının gelmesi rahiplerin, tercümanların, öykü anlatıcılarının hikayelerini merkezileştirme kararını bozmuştur. Baskı; farklı sınıfların, bölgelerin, etnik halkların haklarının tanınmasına yardımcı olmuştur (Gerbner, 1996, 6). Gerbner, politik, dini, kültürel ve sosyal hayatımızın temelini matbaaya bağlamaktadır. Gerbner'in yaklaşımına göre, tüm kamu, eğitim ve iletişim kuramlarının dayandığı halk kavramının, baskının bir ürünü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Gerbner'e göre, basım kaynaklı bir kültür, hala eğitim, din ve hükümetle ilgili pek çok varsayımın temelidir. Fakat bir şey, bu kültürü ciddi şekilde dönüşüme uğratmıştır: Elektronik Devrim. Artık yeni kültürel çevrenin ana akımı televizyondur ve televizyon, baskı tabanlı kültürü yeniden düzenlemektedir (Gerbner, 1998, 22). Gerbner, kitle iletişim araçlarının ve televizyonun öneminden şu şekilde bahseder:

"Bir ulus olarak, artık kitle iletişim ürünlerinin tüketimine ücretli işlerimizden, oyundan ya da uyku dışındaki her şeyden daha çok vaktimiz harcıyoruz. Topu topu 10 yıllık bir kitle iletişim aracı olan televizyon, ortalama bir insanın uyanık geçen zamanının beşte birini alıyor. 20 yıllık bir geçmişe sahip çizgi romanlar, yılda 1 milyar adet satılıp 100 milyon dolarlık ciroya ulaşıyor. Bu rakam bütün halk kütüphanelerinin bütçelerinin dört katıdır ve ilk ve orta dereceli okulların toplam kitap talebinden fazladır. Bir insan ömrü kadar kısa bir zaman önce hayatımıza girmeye başlayan filmleri, her hafta 50 milyon insan sinemalarda ve her gece bir o kadar insan evlerinde olmak üzere haftada toplam 400 milyon insan izliyor. Ulusal gelirin neredeyse onda biri boş zaman faaliyetlerine ayrılıyor" (Özçetin, 2014, 122).

Gerbner, televizyonun merkezileşmiş bir öykü anlatma sistemi olduğunu ifade eder. Televizyon, draması, reklamları, haberleri ve programlarıyla her izleyici eve bir ortak imajlar ve iletler dünyası getirir. Halk televizyonun simgesel çevresi içinde doğar ve televizyonun tekrarlanan dersleri ile yaşar (Erdoğan, 1998, 152). Böylece, bilançolarındaki kâr hanelerinden ve hissedarlarına gönderdikleri periyodik raporlardan başka bir şeyle ilgilenmeyen küçük ve gitgide sayıları azalan bir "küresel şirketler" grubu, bu hayati rolü (hikâye anlatmayı) her geçen gün tekeline almaktadır. Bunun sonucu olarak, kültür, içinde yaşadığımız ve yeniden yarattığımız dünya pazarlama stratejilerinin sonuçlarına göre düzenlenmektedir (Gerbner, 2014, 20).

İnsanlık tarihinde ilk defa, çocuklar, kitlesel üretilen hikayelerin günde ortalama yedi saatten fazla onlara ulaşabileceği evlerde doğarlar. Uyanık oldukları saatlerin çoğu ve genellikle rüyaları bu hikâyelerle dolu. Bu hikâyeler, aileleri, okulları, kiliseleri, komşuları ya da aslında anlatacak bir şeyleri olan herhangi biri tarafından değil, bir şeyler satmak isteyen küçük bir grup şirketler topluluğu tarafından anlatılmaktadır (Gerbner, 1998, 23).

Gerbner, daha önceleri toplum hakkındaki genel kanılarımızı oluşturan hikayelerin, aile ve okul tarafından bizlere anlatıldığından ve bunun doğal sürecin bir parçası olduğundan söz eder. Ancak günümüzde, hikâye anlatma görevini televizyon üstlenmiş ve büyük bir kültürel güç haline gelmiştir. Şüphesiz, televizyonun bu gücü elde edebilmesinde, dini, dili, etnik kökeni, hayat hakkında bildiği ya da o ana dek anlattığı "hikâyeler" ne olursa olsun, her tür insana ortak mesajlar iletebilen bir yapıya sahip olmasının payı büyüktür.

4. Kültürel Göstergeler: Üçüncü Ses

Kültürel Göstergeler Projesi, Gerbner'in önderliğinde, 1967 yılında Pennsylvania Üniversitesi Annenberg İletişim Okulunda başlamış ve Gerbner'in ölüm yılı olan 2005'e kadar, televizyonun en çok seyredildiği akşam vakti (prime time) ve gündüz programlarının örneklemelerini incelemiştir. Televizyonun etkileri konusunda, dünyadaki en uzun süreli araştırma olan Kültürel Göstergelerin gündeminde şiddet yer alır. Gerbner ve mesai arkadaşları, televizyonda yer alan şiddeti nicelik ve nitelik açısından incelemiş ve bulguları sunmuşlardır.

Gerbner'e göre, toplumdaki her menfaat, bir iddiadan gelmektedir. Bu iddialar, genellikle iki kategori içindedir. Birincisi, politik müşterilerin kalbindeki meselelere duyarlılık gösteren (sahip çıkan) bir politik temsilcinin ya da kurumun sesi. İkincisi, endüstri ve iş dünyasının müşterilerinin sesi olan medyanın sesi. Eksik olan; toplu, devamlılığı olan ve gerçekçi bir temel oluşturacak bağımsız bir araştırmanın "üçüncü sesi"dir. Kültürel Göstergeler şeması, bu üçüncü ses için tasarlanmıştır (Gerbner, 1973, 556).

Gerbner, Kültürel Göstergeler Projesine 1967'de "Tecavüzün nedenleri ve önlenmesi" konusunda kurulan Ulusal Komisyon için yapılan araştırma ile başlamıştır (Erdoğan ve Alemdar, 1990, 141). Televizyonda şiddet sorununu birçok kişinin değerlendirdiğinden farklı değerlendiren Gerbner, mesaj (içerik) verilerine göre, televizyonun, şiddet uygulayanlardan çok şiddete maruz kalanları gösterdiğini ifade eder. Ortada resmi olmayan bir hiyerarşi vardır ve belli gruplar (azınlıklar, kadınlar, yaşlılar) diğerlerine göre daha çok "kurban" kategorisi içinde görünmektedir. Bunun üzerine Gerbner bir hipotez kurmuş ve

birçok izleyicinin şiddet sahnelerini taklit etmekten ziyade kendilerini kurbanlarla özdeşleştirmelerinin daha muhtemel olduğunu ileri sürmüştür (Gerbner, 2014, 23).

Gerbner televizyonu oldukça “görevsel” olarak sunmaktadır. Gerçekte de, televizyon modern cehaletin ekicisi ve teşvikçisi olarak oldukça görevsel bir araçtır. Televizyon, Amerika’da ve diğer ülkelerdeki resmi okullar gibi, kapitalist sistem için fonksiyonel açıdan “dinleyen, seyreden, ezberleyen ve taklit ederek tüketen” çok bilmiş cahiller üretmektedir. Televizyonla halka neye gereksinimleri olduğu ve nasıl tüketecekleri öğretilir; fakat bu halk, tüketimlerinin doğası ile ilgili en ufak bir gerçeğin farkında olmasına olanak verilmeyecek kadar cahilleştirilir (Erdoğan ve Alemdar, 2005, 175).

Gerbner, sistemli biçimde televizyon dünyasıyla gerçek dünyanın farklılıklarını açığa vuran bir araştırma yürütmüştür. Araştırma sürecinde, Gerbner, “sembolik imha” olarak adlandırdığı bir olgu üzerinde durmuştur. Buna göre, temel sosyal gruplar (beyaz, yetişkin, erkek, orta sınıf) aşırı bir şekilde temsil edilirken, diğerleri neredeyse görmezden gelinir. Gerbner, bu kitlesel çarpıtmanın televizyon izleyicilerinin bir bütün olarak dünya görüşünü nasıl etkilediğini ölçmeye çalışmıştır. Onun çalışması, televizyon dünyasının en çok çarpıtıldığı noktalarda çok televizyon seyredenlerin, dünyayı televizyonun gösterdiği şekilde tanıdıkları ve bu dünyanın gerçek dünyadan farklı olduğunu belirtmektedir.

Bu sahte dünyanın ‘ekilmesi’ ve ona göre davranılmasını sağlayan iki mekanizma, Gerbner ve arkadaşları tarafından “ana akıma dahil etme”² ve “rezonans”³ olarak kavramlaştırılmıştır (Çığ, 2004, 26). Kültürel Göstergeler Projesi için Gerbner’in benimsediği yöntem, kurumsal süreç analizi, mesaj sistem analizi (içerik analizi) ve saha araştırmasıdır (kültivasyon⁴ analizi). Kurumsal süreç analizi, medya mesajlarının akışını kontrol eden ve planlayan politikanın incelenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Mesaj sistem analizi, televizyonun sunduğu dünyanın portresini ortaya çıkarmak, saha araştırmaları ise, izleyicilerin dünyayı nasıl gördüğüne yönelik tespitte bulunmak için kullanılmaktadır.

Bu üç aşamalı çalışma, üç tür soruya cevap aranmasıyla ilişkilidir (Taylan, 2011, 68):

- i) Medya içeriğinin üretiminin temelini oluşturan ve etkileyen süreçler, baskılar ve sınırlamalar nelerdir? (Kurumsal Süreç Analizi),
- ii) Medya mesajlarında ifade edilen baskın imajlar, mesajlar, değerler ve dersler nelerdir? (Mesaj Sistem Analizi),
- iii) İzleyicilerin sosyal gerçekliği kavramsallaştırması ve medya mesajlarına katılması arasındaki ilişki nedir? (Kültivasyon Analizi).

Kültürel Göstergeler Projesinin söz konusu birinci bileşeni, ile mesaj üretim sürecinin aydınlatılması (medyadaki güç rollerinin yapısı ve işlevlerinin ortaya konması) açısından önemli görülmüştür. Ancak kurumsal süreç analizi, araştırmaların sadece teorik çerçevelerinde yer almış, projenin uygulanması aşamasında yer almamıştır (Taylan, 2011, 69). Mesajı oluşturan ve yaygın kurumların yapıları ve işleyişleri incelenmek istenmekle birlikte, bu yöntem ampirik ve sayısal-istatistiksel açıdan karşılaşılan bir takım güçlükler nedeniyle tam olarak işlerlik kazanamamıştır (Tekinalp ve Uzun, 2009, 103).

Kültürel Göstergeler Projesinin ikinci ayağı olan mesaj sistem analizi, projenin ilk dönemindeki araştırmalarında sıklıkla başvurulan, hatta bazen tek başına kullanılan bir analizdir. Mesaj sistem analizinde, yıl içerisinde seçilen herhangi bir hafta boyunca televizyon programları kaydedilir ve bu programlar televizyon dünyasının özelliklerini ortaya koymak için detaylı olarak içerik analizine tabi tutulur. Gerbner ve arkadaşları, elde edilen bu içeriğin potansiyel televizyon dersleri olarak izleyicilerinde “kültivasyon” etkisinde bulunduğunu söyleyerek, elde edilen televizyon içeriğinin kültivasyon analizi için hazırlanan sorulara kaynaklık ettiğini ifade etmektedirler (Taylan, 2011, 69).

Kitlesel olarak üretilmiş kültürün en popüler ürünleri, toplumsal gücü olan mesaj sistemlerinin incelenmesi için özel olanaklar sağlar. Bu mesaj sistemlerinde (popüler kurgusal ürünler, drama ve haberler), hayatın çeşitli yanları bütünsel insani durumlarla anlamlı ilişkiler oluşturularak yeniden yaratılır. Yaşamın kendisinin aksine, popüler kurgu ve drama, “açık bir kitaptr.” Bu kitapta, gerçekler hakikatte oldukları şekilde gelişmezler; sadece “kişisel ve toplumsal değerlerin gerçeği” olarak ortaya çıkmaktadırlar. Tipleştirmeler topluma o sırada ne uygunsu o şekildedir, güdülenmeler saydamdır. Kitlesel olarak üretilmiş kültürün ürünleri, en geniş ve en ayrışık kitlelerin ilgilerini çekmek üzere yaratılır (Gerbner, 2014, 267).

² Orijinalinde “mainstreaming” olarak kullanılan ana akım, televizyonun kültive etmeye çalıştığı genel dünya görüşü ve değerleri ifade eder. Ana akıma dahil etme, çok televizyon seyredenlerin daha az seyredenlere oranla daha homojen hale gelmiş olmalarını anlatır.

³ Yankılanma veya titreşim olarak da çevrilebilecek olan rezonans (resonance) kavramı, televizyonda izlenen ile izleyicinin benzerliğinden doğan katlamalı kültivasyon ya da kültivasyonun iki katına çıkması. Eğer mağdur bir kişi bir dizi filmde mağdur bir kişiyi izlemişse, konu ve ortamları da uyuyorsa, kültivasyon iki katına çıkar (Gerbner, 2014, s.28).

⁴ Cultivate, toprağı işlemek, yetiştirmek, ekmek gibi anlamlara sahiptir. Gerbner’in nadir Türkçe çevirilerinde orijinali cultivation olan bu kavram, ekme ya da yetiştirme olarak kullanılmaktadır.

Mesaj sistem analizi, program içeriğinin sistematik, güvenilir ve kümülatif gözlemlerini yapmak için esnek bir araçtır. Bu teknik, televizyon dünyasının birçok yönünün tanımlanmasına ve izleyicilerin gerçek dünyadaki görüşlerine katkısının test edilmesine izin vermektedir. Mesaj sistemi analizi, betimlemenin açık ve genel olarak anlaşılabilir gerçeklerine odaklanmaktadır. Bunlar, heterojen kitle halkları arasındaki varsayımlar üzerinde ortaya çıkması beklenen özelliklerdir (Gerbner, Gross ve Signorielli, 1978, 2). Gerbner ve arkadaşları, televizyonda yer alan kitlesel mesajların kurumsal bir amaca hizmet ettiği varsayımından hareket ederek, televizyondaki mesaj sisteminin “sembolik işlevlere” sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Analiz, bir araya getirilmiş ve birikmiş önermeleri örneklem malzemesinde incelemek üzere düzenlenmiştir. ‘Hayatın gerçekleri’ ve mesaj sistemlerinde temsil edilen dinamik nicelikler ile ilgilenir. Amacı “sembolik dünyayı” tanımlamak, onun iklimini solumak, akımlarını izlemek ve işlevlerini anlamaktır (Gerbner, 2014, 268). Her bir program örneğinin analizi için, 16 ila 20 kodlayıcı arasında bir personel işe alınır. Yaklaşık üç haftalık bir eğitim ve testten sonra, kodlayıcılar sezonun videoya kaydedilmiş program örneğini analiz eder. Analizin güvenilirliği, çoklu kodlama ve eğitilmiş analizcilerce sağlanır. Tüm veriler, kolay geri alma ve analiz için bilgisayarda saklanır (Gerbner, Gross ve Signorielli, 1978, 2).

Konuya yönelik mesaj sistem analizinde, Gerbner ve arkadaşları şu sorulara cevap ararlar (Çığ, 2004, 28):

- Eylem ciddi mi, yoksa eğlenceli midir?
- Şiddet, çatışmanın çözümüne yönelik tek alternatif olarak mı önerilmiştir?
- Şiddetin gerçekçi canlandırmaları yapılmış mıdır?
- En fazla şiddet eylemini kim gerçekleştirmiştir ve şiddetten en fazla zararı kim görmüştür?

Karakter gözlemlerinde ise, özellikle cinsiyet, ırk, boy, uyuşturucu ve alkol kullanımı kaydedilir. Her çatışma ve uzlaşmazlıkta karakterin nasıl davrandığı gözlenir. Eğer karakter şiddet eyleminin bir parçası ise, kişinin şiddetin faili mi yoksa mağduru mu olduğu belirlenir. Bu analiz yöntemi, Kültürel Göstergeler Projesinin içerik analizi ayağını oluşturur (Çığ, 2004, 28). Ancak bu analizin sınırlılığı, izleyiciler üzerindeki etkiyi ölçecek ampirik bir araştırma olmamasıdır. Bu noktada, çalışmaya kültivasyon analizi dahil edilmiştir. George Gerbner’e göre, araştırmanın son ayağı olan kültivasyon (ekme) analizi en önemli aşamadır çünkü deneyseldir.

Kültivasyon analizi, medya kurumlarının ve bu kurumların ürettikleri mesaj sistemlerinin araştırılmasından elde edilen iç gözlemlerden başlar; bu sistemlerin ve sembolik işlevlerinin, hayata ve dünyaya dair varsayımları kültive edişlerindeki katkı oranını bulmaya çalışır. Seçmeciler izlemeyi ve kitle kültürüne bireysel katılımı yaratan üslup tarzları, mesajın temsil niteliği, artistik mükemmellik ve izleyen bireyin deneyim niteliği bu amaca yönelik olarak açıklayıcı kritik değişkenler olarak görülmez (Gerbner, 2014, 272).

Mesaj sistem analizinde yapılan içerik çözümlenmeleriyle, televizyon dünyasının özellikleri belirlenir ve bu özellikler televizyon dünyasının izleyicilere verdiği potansiyel dersler olarak kabul edilir. Bu dersler, saha araştırmasında sorulacak “televizyon yanıtı” olarak nitelenen soruların kaynağı olarak kullanılır. Televizyon yanıtı olmayan soruların kaynağı olarak da resmi istatistikler kullanılmıştır. Kültivasyon analizinde, televizyonu az ve çok izleyenlerin sorulara verdikleri yanıtlar incelenir. Amaç, çok izleyenlerin sorulara televizyon dünyasının potansiyel derslerini yansıtacak şekilde yanıt vermelerinin (televizyon cevabı) benzer demografik özelliklere sahip, fakat daha az televizyon izleyenlerden daha fazla olup olmadığını bulmaktır (Erdoğan ve Alemdar, 2005, 173).

Kültivasyon analizinde uygulanan temel teknik yaklaşımlar, projektif⁵ teknikler, derinlemesine görüşme ve örneklem taramalarında dönemseller olarak uygulanan anketlerdir. Yetişkin ve çocuklardan oluşan oluşmuş paneller ve görüşmeli teknikler için denek grupları oluşturulmuştur. Projektif teknikler, deneklerin bilinçli olarak farkında olmadıkları veya doğrudan sorulduğunda dillendiremeyecekleri görüş, beklenti ve değerlerini ortaya çıkarmak için kullanılır. Derinlemesine görüşme tekniklerine, görüş, beklenti ve değerleri vurgulamak, bunları medya kullanma ve tüketme örüntüleri ve demografik özelliklerle karşılaştırmak için başvurulur. Projektif testlerden ve derinlemesine görüşmelerden elde edilen sorular, dönemseller ve sürekli olarak ulusal yetişkin ve çocuk örneklemelerine tarama yapmak için anket şeklinde düzenlenir (Gerbner, 2014, 278).

Kültivasyon yaklaşımının en temel iddiası, televizyonda yer alan mesajların, izleyicinin; kısa vadede gerçeklik hakkındaki fikirlerini, uzun vadede gerçeklik hakkındaki tutumlarını etkilediği yönündedir. Gerbner ve arkadaşlarına göre televizyon, mevcut egemen değerleri kültive etmektedir. Bu yaklaşıma göre, çok televizyon izleyen bireylerle az televizyon izleyen bireylerin toplumsal gerçeklik algıları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ancak Gerbner, televizyonun izleyici üzerinde kısa vadeli ve ölçülebilir bir etkisi

⁵ Projektif testler terimi ilk defa 1939 yılında L. K. Frank tarafından ortaya atılmıştır. Projektif testlerin amacı, bireye belirsiz bir uyarıcı vererek onun duygularını, düşüncelerini, fikirlerini cevaplarında yansıtmasını sağlamaktır.

olmadığını; aksine, etkilerin aşamalı olduğunu ve uzun dönemler sonrasında tespit edilebilir hale geldiğini belirtmektedir.

Kültivasyon analizinde, televizyonun uzun dönemli ve yığılmış imajlarına maruz kalmanın sonuçları incelenir. Bu araştırma geleneğinin başlıca iki amacı vardır. İlki, televizyon imajlarını incelemek; ikincisi, televizyon izleyiciliği ile televizyonda seyredilen imajlardan yansıyan sosyal gerçeklik kavrayışına sahip olmak arasındaki ilişkiyi araştırmaktır (Taylan, 2011, 61). Ankete dahil olan kişilerin televizyon izleme miktarları görece terimlerle ifade edilir: “az”, “orta” ve “çok”. Sorularda televizyondan bahsedilmez ve kişilerin enformasyon kaynakları hakkındaki inançları ve farkındalıkları önemsiz addedilir. İzleme miktarları ile toplumsal meselelerle ilgili sorulara verdikleri cevaplar arasındaki ilişki, eğer varsa, televizyon dünyasında yer alan egemen ve tekrarlayan gerçeklerin, değerlerin ve ideolojilerin, televizyon izleyicilerinin toplumsal gerçekliği kavramlaştırılmalarına olan katkısını yansıtır (Gerbner, 2014, 292).

5. Mutlu Şiddet: Televizyonda Şiddet Profili

Televizyon şiddeti ile ilgili pek çok araştırma, bu durumun izleyicileri saldırgan yapıp yapmadığıyla ilgilenirken; Gerbner, televizyondaki şiddet içeriğinin toplumda abartılı bir şiddet ortamında yaşanıyor etkisi yarattığını düşünür ve bunun toplumsal sonuçlarıyla ilgilenir. Gerbner'e göre televizyonda sunulan şiddet içerikli programların aşırı sunumu izleyicilere saldırgan davranıştan ziyade kanunlar ve düzen hakkında mesajlar vermektedir. Gerbner'e göre, televizyondaki şiddet, şiddet uygulayan bireyler yetiştirmez; güçlülerin gücünü sergileyerek statükoyu korur.

Gerbner, ekranda gördüğümüz şiddetin çoğunu tanımlamak için bir terim üretmiştir: “Mutlu Şiddet” (Happy Violence). Tabii ki, masalarda kan, mitolojide vahşet, Shakespeare'de cinayet, tabloid gazetelerde korkunç suçlar ve ders kitaplarında çarpışma ve savaşlar yer alır. Şiddetin bu şekilde temsilleri, meşru kültürel ifadelerdir; hatta ölümcül dürtülere karşı trajik sonuçları dengelemek için gereklidir. Fakat tarihsel olarak tanımlanmış, bireysel olarak hazırlanmış ve sembolleri titizlikle seçilmiş kahramanlık, zulüm ya da gerçek bir trajedi, dramatik bir çizgide üretilmiş mutlu sonlarla biten şiddetle yer değiştirmiştir (Stossel, 1997, 8). Filmlerde komedi filmlerinde ve çizgi filmlerde sunulan şiddet, bu türden bir şiddettir.

Mutlu şiddet, hem çizgi filmlerde, hem de True Lies (Gerçek Yalanlar) ve Die Hard (Zor Ölüm) gibi aksiyon filmlerinde karşımıza çıkar, burada tüm problemler şiddet ile çözülebilir ve şiddetin ciddi sonuçları yoktur. Filmler, dikkat edilmesi gereken, televizyonda ve genel olarak kültürde sürekli şiddet içeren ürünlerin önemli bir parçasıdır. Filmler, bizim şiddete karşı katlaşmış duyarlıklarımıza nüfuz edebilmek için grafik olarak artan gösterimler sunarlar. Gerbner, aksiyon filmlerinde ceset sayısının daima arttığına dikkat çeker. İlk Die Hard filminde ölü sayısı 18 iken, ikincisinde bu sayı 264'tür. İlk Robocop filminde ölü sayısı 32 iken, ikincisinde sayı 81'e çıkar (Stossel, 1997, 18).

Gerbner, birçok yerde, mitolojiden masallara, İncil'den Shakespeare'e kadar, anlatılan birçok hikayede, göze çarpan bir şekilde şiddetin işlendiğini ifade eder. Ancak televizyonun her gün, her evin içine soktuğu şiddet miktarı tarihsel olarak kat be kat fazladır ve benzersizdir (Gerbner, 2014, 24). Televizyonun toplumsal düzeni anlatımında şiddet önemli bir rol oynar. Örneğin, akşam programlarında gösterilen cinayet, gerçek hayatta olandan on kat daha fazladır. Simgesel tecavüz gücü gösterir, sadece saldırıyı değil, kurban etmeyi, tedaviyi değil, incitmeyi, kime karşı kimin neyle savuşabileceğini gösterir. Verilen ders: usulüne uygun yapılan çalma eylemi, hırsızlık değildir, fakat özel girişimdir, beceridir (Erdoğan ve Alemdar, 2005, 176).

Gerbner'e göre, televizyonda şiddet gösterimi birçok insanın içine, bir güvensizlik, bağımlılık ve korunma talep etme duygusu eker ve bunun sonucu olarak insanlar çok daha kolay kontrol edilebilir hale gelir (Gerbner, 2014, 55). Televizyondaki şiddet gösteriminin nicel çokluğu, saldırgan davranışların normal olduğu fikrini teşvik eder. İzleyiciler duyarsızlaştırılır. Bununla beraber, yapılan kültivasyon analizleri, çok televizyon seyredenlerde tehlike algısının daha yüksek olduğunu ve bu kişilerin, abartılmış bir güvensizlik duygusuna sahip olduğunu da ortaya koymaktadır.

Televizyon, acımasız ve karanlık bir dünyada yaşama duygusuna bağımsız bir katkıda bulunma eğilimindedir. Televizyon dersleri, saldırganlıktan duyarsızlaşmaya, bir kırılma ve bağımlılık duygusuna kadar değişebilmektedir. Örneğin, yoğun televizyon izleyen kişilerde; yaşadığı mahallenin güvensiz olduğuna inanmak, suç korkusunun çok ciddi bir kişisel sorun olduğunu belirtmek ve olayın gerçek ne olursa olsun, toplumdaki suç oranının yükseldiğini varsaymak gibi bulgular tespit edilmiştir (Gerbner, Morgan ve Signorielli, 1999, 352). Gerbner, bu durumu “Acımasız Dünya Sendromu” (The Mean World Syndrome) olarak adlandırmıştır.

Gerbner, Amerikalıların büyük çoğunluğunun idam cezasını desteklemesinde (30 yıl önce desteklemezken), “Acımasız Dünya Sendromu”nun önemli bir neden olduğuna inanmaktadır. Kişi televizyonda ne kadar çok şiddet eylemi görürse, kendini o kadar tehdit altında hisseder. Çalışmalar,

televizyon izleme miktarıyla dünya hakkında duyulan genel korku arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermiştir. Çok televizyon seyredenler, daha az seyredenlere oranla dünyanın daha tehlikeli olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle, çok televizyon izleyenler, daha fazla yasa ve düzen önlemlerini tercih etme eğilimindedir. İdam cezası, ağır hapis, yeni hapishane yapımı vb. (Stossel, 1997, 11).

Gerbner'e göre, kişilerde oluşan yasa ve düzene bağlılık tutumu, haberlerde işlenen suç temasının artmasına da sebep olmuştur. Philadelphia'daki yerel televizyon haberlerinde, cinayet hikayeleriyle ilgili bir kontenjan varmış gibi görünmektedir. Gerbner, 3 veya 4 haberden birinin suç ögesi taşıdığını ve bunların %80'inin yerel kaynaklı olmadığını belirtir. Eğer şiddetin görsel bir kaydı varsa, yerel televizyon haberleri sık sık sadece kişiler arası şiddet görüntüleri yayınlarlar. Haber yayıncıları şöyle der: "eğer kan varsa, iş yapar!" (If it bleeds, it leads!). (Çığ, 2004, 45-46).

Gerbner, televizyonda şiddet konusunu incelerken, televizyonu bir bütün olarak ele almış ve çalışmasına her türden programı dahil etmiştir. Bu yaklaşımı, bir aksiyon filmiyle komedi filmi ya da bir çizgi filmi bir tuttuğu gerekçesiyle epey eleştirilmiştir. Ancak Gerbner, şiddetin ciddi ya da esprili sunumunda fonksiyonel bir fark bulunmadığını ifade eder. Gerbner'in çalışmalarında yalnızca "şiddet" merkezdedir, şiddetin sunum şekliyle ilgilenilmez. Her türlü şiddet gösterimi, gücü temsil eden ve mevcut toplumsal düzeni pekiştirmeye yarayan dramatik bir araç olarak ele alınır.

6. Kültürel Göstergeler Projesi'nin Bulguları

Kültürel Göstergeler Projesi'nin 30 yılı aşkın incelemelerinden elde ettiği bulgular, dönemin kültürel ve toplumsal yapısını gözler önüne serdiği için ayrıca önem arz etmektedir. Ancak bu çalışmanın, Amerikan toplumu üzerine yoğunlaştığını ve bulguların, çalışmanın yapıldığı dönemin verilerini içerdiği unutulmamalıdır. Projenin bulguları şu şekilde sıralanabilir:

- İzleyiciler televizyon dünyasının kültürel dokusunda yatan anlamları emmeye eğilimlidirler, çünkü televizyonu genellikle tercihe bağlı olmayan bir şekilde, programa göre değil, saate göre kullanırlar. Bu dünyada, ulusal gelirin hemen hemen yarısı nüfusun üstteki yüzde yirmisine gittiği gerçeğine rağmen, saf Amerika olarak sunulan "orta sınıf" efsanesi televizyon dünyasına egemendir. Amerikan televizyonunda on televizyon niteliğinden yedi tanesi orta sınıfta görünür. Çoğu profesyoneller ve menajerlerdir. İşçi sınıfı Amerikalıların yüzde 67'sini oluşturur, fakat televizyon karakterlerinin sadece yüzde 10'u işçidir.

- Televizyonda erkekler kadınlardan üç kat daha fazla yer alır. Kadınların çoğu, televizyonda erkeğe hizmet eder, genç erkeklerle tanışır ve hızla yaşlanırlar. Televizyon dünyasındaki düşük oranlı temsil, izleyicilerin sınırlı yaşam koşullarını, sınırlı etkinlikler alanını ve katı bir şekilde ön yargılanmış imajlarını kültive etmeyi ima etmektedir.

- Televizyonun toplumsal düzeni anlatımında "tecavüz" önemli bir rol oynar. Örneğin akşam programlarında gösterilen cinayet, gerçek hayatta olandan on kat daha fazladır. Fiziksel tecavüzü pek ender acil ve tıbbi yardım izler.

- Televizyon toplumun bütün sektörlerine girer, tekrarlanan ve yaygın kalıplar yoluyla belli bir dünya görüşünü ortaya atar. Bu kalıplar organik bir şekilde birbiriyle ilişkili ve uyumludur. Gerbner ve arkadaşları, televizyon seyretmenin farklı grupların yaşam koşullarından ve dünya görüşlerinden farklı fakat uygun bir şekilde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu uygun kalıpların en genel olanları "ana akım" olarak isimlendirilmiştir (Erdoğan ve Alemdar, 1990, 142-143).

- Ortalama bir izleyici günde dört saat süreyle televizyon izlemektedir. Çoğu televizyon izleyicisi için televizyon gerçekte diğer bilgi kaynakları, düşünceler ve bilinç üzerinde tekel yaratmaktadır.

- Televizyon, tüm baş karakterlerin yarısından fazlasının, ana yayın kuşağının her saatinde ortalama beş şiddet eylemine (hafta sonu gündüz saatlerinde bunun dört katı miktarda şiddet eylemine) maruz kaldığı ya da dahil olduğu bir dünya sunmaktadır. Kültivasyon analizleri, seyretmenin tehlike algısını yükselttiğini ve abartılmış bir güvensizlik duygusu verdiğini göstermiştir.

- Gerçek dünyadaki sayılarıyla karşılaştırıldığında, televizyon dünyasında gençler üçte bir, yaşlılar ise beşte bir oranında temsil edilmektedir.

- 18 yaşındaki bir Amerikan genci, o tarihe kadar televizyon ekranından 32.000 cinayet ve 40.000 cinayete teşebbüs eylemine tanıklık etmektedir (Tekinalp ve Uzun, 2009, 104-105).

- Amerikalılar boş zamanlarının üçte birini televizyonla geçirmektedir. Bu, bir araya getirilen bir sonraki en yüksek sıralı on boş zaman aktivitesinden daha fazlasıdır.

- Alt sınıflar televizyonda neredeyse görünmez. ABD nüfus sayımına göre, düşük gelirli de dahil, nüfusun en az yüzde 13'ü fakirdir. Oysa alt sınıflar, prime time karakterlerinin yalnızca yüzde 1.3'ünü oluşturur.

- Televizyonda, her beyaz erkek şiddet kurbanı için, 17 beyaz kadın kurban vardır.

- Her on kadın saldırgan için on altı kadın kurban var.

- Azınlık kadınların, mağdur olma ihtimalleri saldırgan olma ihtimallerinden iki kat daha fazladır.

- Kötüler orantısız bir şekilde erkek, alt sınıf, genç, Latin veya yabancıdır (Stossel, 1997, 10).

Gerbner ve arkadaşları, televizyon dünyası ile gerçek dünya arasında hiçbir denklik bulunmadığını mesaj sistem analizi ile saptamışlardır. Televizyon izleme yoğunluğu, sıklığı arttıkça izleyicilerin gerçek dünya hakkındaki bilgileri de o kadar yanıltıcı ve çarpık olmaktadır. İnsanların gerçek dünyaya ilişkin bilgilerini televizyondan edinme düzeyiyle, toplumsal gerçekliği algılamalarındaki çarpıklık arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.

7. Gerbner'e ve Kültürel Göstergeler Projesine Yönelik Eleştiriler

Gerbner ve arkadaşlarının yürüttüğü çalışma ile ilgili pek çok eleştiri ve tartışma mevcuttur. Bu eleştiriler, özellikle çalışmanın kültüvasyon analizi kısmına yöneliktir. Medya ve şiddet konusu; tüm toplumlarda özellikle dikkat edilmesi gereken hassas bir konu olduğu için, Gerbner'in çalışmasının önemi ve alana katkılarının yanında, çalışmaya yönelik eleştirel seslerin yükselmesi de olağan bir durumdur.

Paul Hirsch, Gerbner ve arkadaşlarının en sert eleştirmenlerinden biridir. Hirsch, kültüvasyon analizini destekleyecek çok az kanıt olduğunu savunur. Gerbner gibi, Hirsch de televizyonun izleyiciler üzerinde etkisi olduğuna inanır, fakat bu etkinin Gerbner'in iddiasından çok daha kompleks bir yapıda olduğunu düşünmektedir. Hirsch, Gerbner'in sadece izleyiciler üzerindeki televizyon etkisini açıklamakta çok sığ olan kendi "ana akıma dahil etme" kavramına uygun enformasyonu kullandığını iddia eder. Cinsiyet, eğitim ve coğrafik mekan gibi verilerin de televizyon izleme alışkanlıkları üzerindeki etkisinin göz ardı edilemeyeceğini belirtir (Çığ, 2004, 71).

Kültürel göstergeler araştırma modeli, televizyonun rolünü kültürün gelişmesini etkileyen ana yapısal etkenleri açıklayan daha geniş bir kuramsal çerçeve içinde incelemeyi amaçlar. Bunun yerine, gönderici alıcı modeli gibi, iletinin içeriği ve bireysel algılanması bu içeriğe ve algılara etki eden tarihsel, siyasal ve ekonomik koşullardan soyutlanarak inceler. Bu durum da, alan araştırması ve içerik analizi yönteminin kaçınılması zor bir sonucudur. Televizyon izleme ile izleyici tutumları, görüşleri veya inançları arasında ölçmelerle kurulan bağ neden-sonuç ilişkisini açıklamada yetersizdir. Bu açıdan da, tutarlı bir kuramsal nedensellik ilişkisinin kurulması gerekir ki bu da zorunlu olarak, açıklama ve anlamlandırma süreci içine en azından siyasal ekonomiyi katmayı gerektirmektedir (Erdoğan, 1998, 159).

Gerbner'in modeli, başlangıç noktası olarak televizyonun içeriğini alır ve böylece televizyonun simgesel kültürüyle ulusal kültürü eşleştirerek kendini sınırlar. Televizyon çeşitli alt kültürler ve referans grupları arasında kültürel bir bağ olabilir. Fakat çözümlemeye, bu alt kültürlerin belli bir duruma karşıt olarak nasıl geliştiklerini ve enformasyonun bu durumu anlamak için çeşitli kaynaklar ve çeşitli kitle iletişim araçlarından nasıl alındığının çözümlemesi ile başlamadıkça, televizyonun alt kültürlerin ve ulusal kültürün gelişmesine olan görelî katkısını saptamak zordur (Erdoğan ve Korkmaz, 1990,145).

Gerbner, çalışmasında televizyonda yer alan programları içeriğine göre ayırmadan, bir bütün olarak ele almış ve bu konuda çok eleştirilmiştir. Rubin, Perse ve Taylor, izleyici anketlerinde, sosyal gerçeklerin algılanmasında televizyon izlemenin etkileri olduğunu, ancak bu etkilerin programlara göre değiştiğini saptamışlardır. Gündüz saatlerinde yayınlanan dizilerin izleyicileri, başkalarına saygı ve güven konularında zayıflardır. Gece saatlerinde yayınlanan dizilerin izleyicileri, politik etkililik konusunda zayıf duygular beslemektedir. Macera filmlerinin izleyicileri ise, kendi güvenlikleri konusuna daha fazla ilgi göstermektedirler (Tekinalp ve Uzun, 2009, 106).

Gerbner, günde 4 saat ve üzeri televizyon izleyenleri çok televizyon izleyenler kategorisinde değerlendirmiş ve bu tür kişilerde "Acımasız Dünya Sendromu" olarak adlandırdığı düşünce ve tutumların bulunduğunu tespit etmiştir. Ancak bazı düşünürler, Gerbner'i "çok" olarak tanımladığı 4 saatlik süreyi bir temele dayandırmamakla eleştirmişler ve bu sürenin yeniden incelenmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir.

Tüm bunlara ek olarak, çalışmanın bulguları izleyicilerin algılarının televizyon dünyasının verdiği ile aynı olduğunu göstermiştir. Fakat eleştirilerden bazıları, bunun böyle olmasında televizyonun ilk neden olup olmadığını söylemenin zorluğu üzerine yoğunlaşmaktadır (Erdoğan ve Alemdar, 1990, 145).

Sonuç

George Gerbner, kariyeri boyunca yüzlerce makale ve araştırma raporu yazmış ve çalışmalarıyla iletişim alanına çok ciddi katkılar sağlamış bir düşünürdür. Çalışmalarının merkezine her zaman televizyonu konumlandırmış, televizyonun insanların fikir ve tutumları üzerinde yarattığı etkiyi analiz etmeye çalışmıştır. Bu araştırmaların en uzun soluklu ve en önemlisi, Gerbner ve arkadaşlarının, Kültürel Göstergeler olarak adlandırdıkları çalışma olmuştur. 1967 yılından 2005 yılına kadar sürmüş olan bu proje, binlerce gözlemin dökümünü yapmakta ve televizyon dünyasında yer alan programlara ilişkin sayısız bilgi içermektedir.

Erken dönem çalışmalarında, Gerbner, o zamanki birçok iletişim bilimci gibi, ağırlıklı olarak mesajlara yoğunlaşmış ve bunlara bazı işlevler yüklemiştir. İletişim araştırmalarına farklı bir yaklaşım getirmeye çalışmış ve bunun eleştirel bir dönüşüm olduğunu ileri sürmüştür. Gerbner'e göre, mesajlar,

kendilerini üreten pratiklere ve yapılara anlam vererek ve onları destekleyerek, sürekli ve tekrarlayan bir şekilde işlevlerini yerine getirmektedir. Gerbner'in geliştirmiş olduğu kültüvasyon analizinin de bu "hazırlanmış" mesajlar aracılığıyla oluşan etkileşimin analizi olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Kültürel Göstergeler'in bir parçası olan kültüvasyon analizinin, bugün dünyanın birçok ülkesindeki üniversitelerde, kitle iletişim araçları ile ilgili derslerde ayrıntılı olarak incelen bir konu olduğu bilinmektedir.

Gerbner, "elektronik hikaye anlatıcısı" olarak nitelendirdiği televizyonla birlikte, kolektif bilincin kültüvasyonunun kurumsallaştırılmış olduğunu ve şimdiye dek olmadığı kadar ticari şirketler tarafından idare edildiğini ileri sürmüştür. Uzun yıllar süren araştırma ve analiz faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan bulgular, bu önermeyi desteklemektedir. Şüphesiz, bugün bu problemlerin toplumsal sonuçlarını kavramak ve tespit etmek o yıllardaki kadar yeni bir durum sayılmaz, ancak Gerbner'in Türkiye'de yeterince tanınmayan bu yöntemi, uluslararası literatürde hala çok sayıda araştırmaya konu olan ve günümüzde de geçerliliğini koruyan bir araştırma yöntemidir.

KAYNAKÇA

- Çiğ, Ünsal (2004). *George Gerbner: Hayatı, Kuramı ve Çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, İrfan ve Korkmaz, Alemdar (1990). *İletişim ve Toplum: Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Erdoğan, İrfan (1998). Gerbner'in Ekme Tezi ve Anlattığı Öyküler Üzerine Bir Değerlendirme. Halil Nalçaoğlu (ed.). *Kültür ve İletişim*. S. 2, s. 149 -180.
- Erdoğan, İrfan ve Alemdar, Korkmaz (2005). *Öteki Kuram*. 2. Baskı, Ankara: Erk Yayınları.
- Gerbner, George (1973). Cultural Indicators: The Third Voice. (Ed. George Gerbner, Larry P. Gross ve William H. Melody). *Communications Technology and Social Policy: Understanding the New Cultural Revolution* içinde. s. 555-573. New York: A Wiley-Interscience Publication.
- Gerbner, George, Gross, Larry ve Signorielli, Nancy (1978). Cultural Indicators: A Research Project on Trends in Television Content and Viewer Conceptions of Social Reality. Research papers, s. 1-8.
- Gerbner, George (1988). Telling Stories in the Information Age. *Information and Behaviour*, (Ed. Brent D. Ruben). S.2, s. 3-12.
- Gerbner, George (1996). Fred Rogers and the Significance of Story. Mark Collins ve Margaret Mary Kimmel (ed.). *Mister Rogers' Neighborhood: Children, television and Fred Rogers* içinde. s. 3-13. Pittsburg: University of Pittsburg Press.
- Gerbner, George (1998). The Stories We Tell. (Ed. Halil Nalçaoğlu). *Kültür ve İletişim*, S. 1, s. 17-30.
- Gerbner, George (1998). Why the Cultural Environment Movement? *Gazette*. S. 60 (2), s. 133-138.
- Gerbner, George, Morgan, Michael ve Signorielli Nancy (1999). Profiling Television Violence. *International Media Monitoring* içinde. s.335-365. New York: Hampton Press.
- Gerbner, George (2001). Who is Telling All the Stories?. *Intersections*. S. 1, s. 5 -8.
- Gerbner, George (2014). *Medyaya Karşı*. (Ed. Michael Morgan), (Çev. Güneş Ayas, Veysel Batmaz ve İsmail Kovacı), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Özçetin, Burak. (2014). Hikayeler, Televizyon ve Yetiştirme: Gerbner'in Medyaya Karşı'sı. *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S.1(2), s. 117-124.
- Stossel, Scott. (1997). The Man Who Counts the Killings. *The Atlantic Monthly Digital Edition*. S.1, s. 1-30.
- Taylan, Hüseyin, H. (2011). *Televizyonla Yetişmek: Televizyon Şiddetinin Etkileri Üzerine Bir Araştırma*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Tekinalp, Şermin ve Uzun, Ruhdan (2009). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.